

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200931

UNIVERSAL
LIBRARY

MUGULU

(A BOOK OF POEMS IN KANNADA,

FOR THE USE OF SCHOOLS

BY

K. HONNAYYA SHETTY

ಮು ಗು ಳು

ಕೆ. ಹೊನ್ನಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ

SECOND EDITION

1933

PUBLISHERS—

P. A. PAI. BROTHERS. UDIPI

Copyright reserved by the Author.

0 2 6

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮುಗುಳಿದು ಮುಗುಳಲ್ಲ; ಮುಗುಳುಗಳ ಮಾಲೆ. ಅರೆಮುಗುಳುಗಳ ಮಾಲೆಯೆಂದರೂ ಸಲುವುದು. ಎಳೆಯ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಿಗನಿಂದ ಆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅನುನುಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪವಣಿಸಿ ಬಂದ ಈ ಅರೆಬಿರಿದ ಮುಗುಳುಗಳ ಮಾಲೆಯೇ ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಂಠಾಭರಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲೆಂಬುದಿದೀಗ ನನ್ನ ಮುನ್ನುಡಿ.

ಎಳೆಯ ಕಬ್ಬಿಗನ ನೊದಲ ಕಜ್ಜವಿದು. ಅವಿಕಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಪರಿಪಕ್ವವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ. ಮುಗುಳಿದು ಅರೆಮುಗುಳು, ಬಿರಿದ ಹೂವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಪರಿಮಳದ ಬಹಿಃ ಪ್ರಸಾರವಿರದು. ಆದರೂ ಕೇವಲ ಕೋಮಲವಾದ ಅದರ ಸುವಾಸನೆಯ ಸೌಮ್ಯತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೊರಸೂಸದೆ ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅಡ್ಡಿಯಿರದು.

ಎಳೆಗಬ್ಬಿಗನ ನೊದಲ ಕಜ್ಜವಾದರೂ, ಕಜ್ಜಾಯದಂತೆ ಗ್ರಹಣಯೋಗ್ಯವೇ. ಲೀಲಾಶುಕನ ಬಾಲಭಾಷಿತದ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಮಾಧುರ್ಯವನ್ನು ಯಾರಿನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಕ್ಷೀರನೀರನ್ಯಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸದಿರುವ ಅರಸಂಚಿಗಳಾದರೂ ಯಾರೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ? ಅಲಂಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಭಂದೋವ್ಯಾಕರಣಗಳ ವಿಧಿನಿಷೇಧಗಳ ನಿಯಮೋಲ್ಲಂಘನದಿಂದ ಶುದ್ಧ ಪಂಡಿತರ ಸಮಾದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಲಾರದೆ ಹೋದರೂ, ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಮತ್ತೂ ರಸಭಾವಗಳ ನವೀನಸಮ್ಮೇಲನದಿಂದ ನವೀನ ಕವಿಯ ಕೃತಿಯಿದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ರಂಜಿಸದೆ ಇರಲಾರದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂಲಶಾಲೆಗಳ ಎಳಮಕ್ಕಳ ಪದ್ಯಪಾಠಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಈ ಉದ್ಯಮದಿಂದ ಉದ್ದೇಶವು ಸ್ಪಲ್ಪವಾದರೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಾದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಈ ಎಳೆಗಬ್ಬಿಗನ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾದಂತಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

“ಶ್ರೀವಿಲಾಸ,” ಕಡೇಕಾಡು,
ಉಡುಪಿ,
16ನೆಯ ಜುಲೈ 1929. }

ಎನ್. ರಾಜಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣರಾಯ,
ಭೂತಪೂರ್ವ “ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸೂಕ್ತಿ” ಸಂಪಾದಕ
ಮತ್ತೂ ವೃತ್ತಲೇಖಕ.

॥ गुरुदेवो भव ॥

ಅರ್ಪಣಪತ್ರ

ನನ್ನ

ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳೂ,

ಮಂಗಳೂರು ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಹಾಯರ್ ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಶಾಲಾ

ಪ್ರಧಾನಾಧ್ಯಾಪಕರೂ

ಆಗಿದ್ದ

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಉಳ್ಳಾಲ ಮಂಗೇಶರಾವ್,

ಬಿ. ಎ., ಎಲ್. ಟಿ. ಯವರ

ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ

ಇವರಲ್ಲಿರುವ ಶಿಷ್ಯವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸತ್ಯಪ್ರಿಯತೆ, ಪರಿಶುದ್ಧತೆ, ಪರೋಪಕಾರ,
ಸರಳಪ್ರದಯ, ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕಾಗಿ

ಗುರುಭಕ್ತಿಯಿಂದ

ಈ ಚಿಕ್ಕ ಮುಗುಳನ್ನು ವಂದನಾರ್ಪಣವಾಗಿ

ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವೆನು.

ಕಟವಾಡಿ ಹೊನ್ನಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಪಾಠ		ಪುಟ
೧	ರವಿಯೆ ಬಾರೊ!	೧
೨	ಸಕ್ಕಗಿಡ್ಡರೆ —	೨
೩	ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿ	೨
೪	ಹಸಿದವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ!	೩
೫	ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ	೪
೬	ರಂಗನೂ ನತಂಗವೂ [ಸಂಭಾಷಣೆ]	೫
೭	ಕರುವಿನ ಮೊರೆ	೬
೮	ನಿನಯವೇ ಜಯಪು (ಕಥೆ)	೮
೯	ಜಲಚಿತ್ರ	೯
೧೦	ನೀತಿಮಾರ್ಗ	೧೦
೧೧	ಗೋರಕನಾಥನ ಗುರುಭಕ್ತಿ (ಕಥೆ)	೧೧
೧೨	ಬೆಳಕು ಗೂಡು	೧೪
೧೩	ಅಳಿಯ ಕಟ್ಟು (ಕಥೆ)	೧೫
೧೪	ಹಂಸವೂ ಕಾಗೆಯೂ (ಸಂಭಾಷಣೆ)	೧೭
೧೫	ನೆರೆಯಾಳು	೧೯
೧೬	ಮಳೆಗಾಲದ ದುರ್ದಿನ	೨೧
೧೭	ಅವ್ವನ ಅಳಲು (ಸಂಭಾಷಣೆ)	೨೨
೧೮	ಕೊಳಲ ಗಾನ	೨೫
೧೯	ಗುರುಗಳಿಗೆ	೨೬
೨೦	ಕರ್ತವ್ಯ	೨೭
೨೧	ನರಿಯೂ ಕೋತಿಯೂ (ಸಂಭಾಷಣೆ)	೨೮
೨೨	ಉದ್ಯೋಗ	೩೧
೨೩	ಬಾಡಿ ಬಿದ್ದ ಹೂ	೩೧

ರನಿಯೆ ಬಾರೊ!

ರನಿಯೆ! ಬಾರೊ! ಬುವಿಗೆ ಬಾರೊ! - ಸ -
ಮೂಡಿ ಬಾರೊ! ಓಡಿ ಬಾರೊ!
ಮೂಡ ಕಾಡ, ಎರಿ ಬಾರೊ!
ಮೂಡ ಬೆಟ್ಟ, ಹತ್ತಿ ಬಾರೊ!
ನಾಡಿಗಂದವೀಯ ಬಾರೊ! ೧

ಬೆಳಕ ತಾರೊ! ಬೆಳಗಿ ಬಾರೊ!
ಇಳೆಯ ಕಣ್ಣೆ! ಬೇಗ ಬಾರೊ!
ಕತ್ತಲನ್ನು ಕಳೆಯ ಬಾರೊ!
ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಬೆಳಗ ಬಾರೊ! ೨

ಮುಗುಳು ಕಮಲ, ಬಿರಿಯ ಬಾರೊ!
ಜಗದ ಎವೆಯ, ತೆರೆಯ ಬಾರೊ!
ಒಲಿದು ಬಾರೊ! ನಲಿದು ಬಾರೊ!
ಹೊಳೆದು ಬಾರೊ! ಒಲಿದು ಬಾರೊ! ೩

ಪಕ್ಕಗಳಿದ್ದರೆ—

ಹಕ್ಕಿಯ ತೆರದಲಿ ಪಕ್ಕಗಳಿದ್ದರೆ—
ಗಕ್ಕನೆ ಗಗನಕೆ ಹಾರುತ್ತಲಿದೆ.
ಏರಿಗೆ ಹಾರುತ್ತ, ಬಾನನು ಸೇರಿ,
ತೋರುತ ಲೀಲೆಯ ನಾ ಬರುತ್ತಿದೆ. ೧

ಹಕ್ಕಿಯ ತೆರದಲಿ ಪಕ್ಕಗಳಿದ್ದರೆ—
ಮೂಡಣ ಬೆಟ್ಟವ ಗಟ್ಟವ ಸಾಗಿ,
ಮೂಡುವ ರವಿಯನು ನಾ ತರುತ್ತಿದೆ.
ಓಡುವ ಗಾಳಿಯ ಪಿಡಿಯುತ್ತಲಿದೆ. ೨

ಹಕ್ಕಿಯ ತೆರದಲಿ ಪಕ್ಕಗಳಿದ್ದರೆ—
ಚೆಲುವಿನ ಚಂದ್ರನ, ಮೇಲಿನ ಇಂದ್ರನ,
ತಳತಳ ಮಿನುಗುವ ಹೊಳೆ ಹೊಳೆ ಹೊಳೆಯುವ
ತಾರೆಗಳೆಲ್ಲವ ನಾ ತರುತ್ತಿದೆ. ೩

ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿ.

ಸೊಬಗಿನ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ಸೊಗಸಿನ ಚುಕ್ಕಿಯೆ!
ಹಾರುವೆ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ಬಾರಲೆ ಹಕ್ಕಿಯೆ!
ಪುಕ್ಕದ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ಬಣ್ಣದ ಹಕ್ಕಿಯೆ!
ಆಡಲು ಬಾರೈ! ಹಾಡಲು ಬಾರೈ! ೧
ಸೊಬಗಿನ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ಸೊಗಸಿನ ಚುಕ್ಕಿಯೆ!
ಆಡುವರಿಲ್ಲವು, ಹಾಡುವರಿಲ್ಲವು.
ಆಡುವ ಬಾರೈ ಹಾಡುವ ಬಾರೈ!
ಆಡುತ ಹಾಡುತ ನಲಿಯುವ ಬಾರೈ! ೨

ಸೊಬಗಿನ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ಸೊಗಸಿನ ಹಕ್ಕಿಯೆ!
ಅಮ್ಮನು ಕೊಟ್ಟೆಹ ಚಕ್ಕುಲಿ ಉಂಟು;
ಅಕ್ಕನು ಕೊಟ್ಟೆಹ ಸಕ್ಕರೆ ಉಂಟು;
ಇಬ್ಬರು ಸೇರುತ ಸವಿಯುವ ಬಾರೈ! ೩

ಸೊಬಗಿನ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ಸೊಗಸಿನ ಚುಕ್ಕಿಯೆ!
ಮೇಲಕೆ ಹಾರಲು ಕಲಿಸೆಯ ನನಗೆ?
ಹಾಲನು ಕೊಡುವೆನು, ಈಗಲೆ ನಿನಗೆ.
ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ಬಾರೈ ಹಕ್ಕಿಯೆ! ೪

ಹಸಿವರಿಗೆ ಇಲ್ಲ!

ವರುಷ ಒಂದು ಸಂದಿತು;
ಹೊಸತು ಹಬ್ಬ ಬಂದಿತು;
ತಿನಲು ಉಣಲು ಸಿಕ್ಕಿತು;
ಕುಣಿಯಲೆನುಗೆ ಆಯಿತು. ೧

ಕುರುಡಿ ಸುಬ್ಬಿ ಬಂದಳು;
ಬೇಡಿ ಕಾಡಿ ನಿಂದಳು;
ಅಮ್ಮ—‘ಹೋಗು’ ಎಂದಳು;
‘ಇಲ್ಲ ಏನು’—ಆಂದಳು. ೨

ಕುರುಡಿ ಸುಬ್ಬಿ ನಡೆಯುತ;
ಹೋದಳಾಗ ಮರುಗುತ;
ನೆರೆಯ ಪುಟ್ಟ ಓಡುತ;
ಮನೆಗೆ ಬಂದನಾಡುತ. ೩

ಆಮ್ಮ ಕರೆದಳವನನು:
ಕೊಟ್ಟುಳವಗೆ ತಿನಸನು;
ಹಸಿದ ಜನಕೆ ಇಲ್ಲವೆ?
ಆವರಿಗೇನು ಸಲ್ಲವೆ?

೪

ಹಸಿದ ಜನಕೆ ಉಣಿಸುವ!
ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆ ತಣಿಸುವ!
ಹಸಿದ ಜನಕೆ ತಿನಿಸುವ!
ಅವರನೇಕೆ ದಣಿಸುವ?

೫

ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ!

ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಜಾತ್ರೆ ಈ ದಿನ,
ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ!

ಆಮ್ಮ ಬರುವಳು, ಅಕ್ಕ ಬರುವಳು,
ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ!

೧

ಅಪ್ಪ ಬರುವನು, ಅಣ್ಣ ಬರುವನು,
ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ!

ತಮ್ಮ ಬರುವನು, ತಂಗಿ ಬರುವಳು,
ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ!

೨

ನಾವ ಬರುವನು, ಜಾವ ಬರುವನು,
ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ!

ದುಡ್ಡು ಕೊಡುವರು, ಲಡ್ಡು ಕೊಡುವರು,
ಬಾರೆ! ಹೋಗುವ ಸಾಗುವ!

೩

ರಂಗನೂ ಪತಂಗವೂ.

ರಂಗ — ಬಾರೆಲೆ! ಬಾರೆಲೆ! ಸುಪತಂಗ,
ಹಾರುತ ದಣಿಯದೆ ನಿನ್ನಂಗ,
ತಾರೆಯ ತೆರದಲಿ ಬಾನಿನಲಿ,
ತೋರುವಿ ಮಿನುಗುತ ದೂರದಲಿ.

೧

ಹಿತ್ತಲಿಗೇತಕೆ ಹಾರುವೆಯ?
ಹತ್ತಿರ ಬಾರದೆ ತೋರೆಯುವೆಯ?
ಕತ್ತಿನ ಹಾರವ ನಿನಗೀವೆ;
ಎತ್ತಲು ಆಡುವ ಬಾ ನಾವೆ.

೨

ಪತಂಗ— ಬಾರೆನು ಬಾರೆನು ನಾ ಬಳಿಗೆ,
ಸೇರೆನು ನಿನ್ನನು ಅರೆಗಳಿಗೆ.
ಸಾರುವೆನೆನ್ನಯ ನೆಲೆಮನೆಗೆ,
ಸೇರೆನು ಬಾಲನೆ ನಾ ನಿನಗೆ.

೩

ಕತ್ತಿನ ಹಾರವೆ ಕತ್ತರಿಯು,
ಕತ್ತನು ಹಿಸುಕುವ ಹತ್ತರಿಯು.
ಎತ್ತಲು ಆಡುವ ಅಟವದು,
ಮತ್ತೆನ ಕೊಲ್ಲುವ ನಾಟವದು.

೪

ರಂಗ — ನಿಲ್ಲೆಲೆ! ನಿಲ್ಲೆಲೆ! ನೀನೀಗ,
ಸೊಲ್ಲನು ವೇಳುವೆ ನಾನೀಗ.
ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಬಾ ನೀನು;
ನಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆಸುವ ನೇಹವನು.

೫

ಕಟ್ಟುವೆ ನಿನ್ನನು ನೂಲಿನಲಿ,
ಹೊಟ್ಟೆಯ ತಣಿವೆನು ಹಾಲಿನಲಿ.
ಪಟ್ಟಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನುಡಿಸುವೆನು,
ಗಟ್ಟದ ಮೆಟ್ಟುಂ ನಡಿಸುವೆನು.

೬

<p>ಪತಂಗ—ನಿನ್ನಯ ಸುಖಗಳ ನಾನೊಲ್ಲೆ, ನಿನ್ನಯ ಸನಿಹಕೆ ಬರಲೊಲ್ಲೆ. ಮನ್ನಿಸಬೇಕೈ ಸರ್ವರನು; ಬನ್ನವ ಗೊಳಿಪುದು ಸರಿಯೇನು?</p>	<p>೭</p>
<p>ಹೂವಿಂ ಹೂವಿಗೆ ಹಾರುತ್ತಲಿ, ಸೇವಿವೆ ಮಧುವನು ಹೀರುತ್ತಲಿ. ದೇವನ ಸ್ಮರಣೆಯೆ ಮಾಡುತ್ತ, ಕಾವನ ಹಾಡನು ಹಾಡುತ್ತ.</p>	<p>೮</p>
<p>ಗುರುಗಳ ವಚನವ ಕೇಳುತ್ತ, ಸರಿ ಪಾಠವ ನೀ ಕಲಿಯುತ್ತ; ಇರುತ್ತಿರೆ ಈಶನ ನಾಮವನು, ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಪಡೆಯುವೆ ಸೌಖ್ಯವನು.</p>	<p>೯</p>

<p>ರಂಗ—ಮುದ್ದು ಪತಂಗವೆ! ನಿನ್ನಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿತೆನು, ನಾನಂದ. ಮುದ್ದಿನ ಗಿಣಿ! ನಿನಗೊಂದನೆಯು; ಮುದ್ದಿವ ಗುರುಗಳೊಂದನೆಯು.</p>	<p>೧೦</p>
--	-----------

ಕರುವಿನ ಮೊರೆ.

<p>ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದೆನು; ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದೆನು, ಕೆಟ್ಟ ಜನರಲಿ ನೊಂದೆನು. ಬಟ್ಟೆವರಿಯೆನು, ಕಟ್ಟಿ ಕೊರಳನು, ಕೊಟ್ಟರೆನಗೈ ಸೆರೆಯನು.</p>	<p>೧</p>
---	----------

ಸಾರಿ ಮೊಲೆಯನು ಹೀರೆ ಹಾಲನು
ಹಾರಿ ಕೊಟ್ಟರು ತಡೆಯನು

ದೂರ ಪೊಯ್ದರು, ಸಾರಿ ಬೈದರು;
ಸೇರಗೊಡರೆನ ತಾಯನು. ೨

ಹೊಡೆದರೆನ್ನನು, ಬಡೆದು ಬೆನ್ನನು,
ಕಡೆಗೆ ಕಂಬಕೆ ಬಿಗಿದರು.
ತಡೆಯಲಾರದೆ, ನಡೆಯಲಾರದೆ,
ಒಡನೆ ಕರೆದೆನು ತಾಯನು. ೩

ಆಗ ಬಂದಳು, ಸಾಗಿ ತಂದಳು,
ನಾಗು ತಂಬಿಗೆಯೊಂದನು.
ಬೇಗ ಬಿಟ್ಟಳು, ಹೋಗಕೊಟ್ಟಳು,
ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತೊ ಕರುಣೆಯು! ೪

ಹರುಷಗೊಂಡೆನು, ಸರಿದು ಕಂಡೆನು,
ಕರೆವ ತಾಯಿಯ ಮುಖವನು.
ಸುರಿಯ ಬಿಟ್ಟಳು, ಹರುಷಪಟ್ಟಳು,
ತ್ವರದೆ ಕೊಟ್ಟಳು ಹಾಲನು. ೫

ಅಕ್ಕರಿಂದಲಿ, ಜೊಕ್ಕದಿಂದಲಿ,
ನೆಕ್ಕುತಿರಲೆನ ಬೆನ್ನನು;
ರಕ್ಕಸಿಯ ತೆರ ನಾಗು ಪೊಕ್ಕಳು,
ಸೊಕ್ಕು ಬಿಗಿದಳು ನನ್ನನು. ೬

ನೋಡಲಾರದೆ, ಬೇಡಲಾರದೆ,
ಕಾಡಲಾರದೆ ತಾಯಿಯು.
ಗಾಢ ಗತಿಯಲಿ, ಮೂಢ ಮತಿಯಲಿ,
ಆಡಿಸಿದಳಾ ಕಾಲನು. ೭

ಶಿರಕೆ ತಾಗಿತು, ಗರುವನೇರಿತು,
ಕರದ ಪಾತ್ರೆಯು ಬಿದ್ದಿತು. •
ಕೊರಡ ಹಿಡಿದಳು, ಭರಹಿ ಬಡಿದಳು,
ಕರುಣೆಯಡಗಿತು ತಗ್ಗಿತು. ೮

ಕುಡಿಯಗೊಡರೈ, ನಡೆಯಗೊಡರೈ,
ವಡೆಯ ಬಿಡರೈ ಹಾಲನು.
ಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟು ತ, ಹೊಡೆದು ಮೆಟ್ಟು ತ,
ಕುಡಿದು ಜನರೇ ಬಿಡುವರು.

೯

ಯಾವ ನೀತಿಯೋ? ಯಾವ ರೀತಿಯೋ?
ಯಾವ ನ್ಯಾಯವೋ ದೇವನೆ!
ಮೇವು ಇಲ್ಲವು ಕಾವರಿಲ್ಲವು,
ಕಾಯು ನೀನೇ ದೇವನೆ!

೧೦

ವಿನಯವೇ ಜಯವು.

ಉಕ್ಕಿನಾ ಸರಳೊಂದು ಬಲಶಾಲಿಯೆಂದು,
ಸೊಕ್ಕಿ ಮಾತಾಡುವುದೆ ಖಂಡಿಸುವೆನೆಂದು;
ಉಕ್ಕಿನಾ ಮೊನೆಯಾದ ಕೊಡಲಿ ತಾನೊಂದು,
ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಕಡಿಯ ತೊಡಗಿತು ಬಳಿಗೆ ಬಂದು.

೧

ಕಡಿಕಡಿದು ಕೊಡಲಿ ತಾನತಿ ಬಳಲಿ ನೊಂದು,
ಕಡೆಗೆ ಕಿಡಿಕಿಡಿಯಾಗಿ ಕಡಿಯೆ 'ಹಾಯೆ'ಂದು.
ಪುಡಿಪುಡಿಯದಾಯಿತ್ತೈ ಬಲು ಕೂಗುತ್ತಂದು,
ನಡುಗಿತ್ತೈ ಗಡಗಡನೆ ಗತಿಯೇನು ಎಂದು.

೨

ಬಂದೊಂದು ಗರಗಸವು ತಾ ನೋಡ್ವೆನೆಂದು,
ಚಂದದಿಂ ಪಲ್ಕಿರಿದು ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದು;
ಮುಂದನರಿಯದೆ ಸರಳ ಸಿಗಿಯಲೈ ನಿಂದು;
ಮುಂದುಳಿಯದಂತಾದುವೈ ಪಲ್ಲಳಂದು.

೩

ಸಾಗ ಬಡಿಯುವೆನೆಂದು ಸುತ್ತಿ ಗೆಯದೊಂದು,
ಪೋಗಿರೆಂದೆಲ್ಲರನು ಕಳುಹಿ ತಾ ನಿಂದು.
ಬಾಗಿ ಪೊಡೆಯಲು ಅದರ ಶಿರ ಹಾರಿತಂದು,
ಆಗ ಟೀರಿದುದನೇನೆಂಬೆ ಬಚ್ಚೋಡಿ ಬಂದು.

೪

ಬಳಿಕೊಂದು ಪುಟ್ಟ ದೀಪವು ಜಯಿಸಲೆಂದು,
ಬಳಿ ಸಾಗಿ ಶಿರ ಬಾಗಿ ವಿನಯದಲಿ ನಿಂದು;
ಒಲಿದು ಸವಿ ನುಡಿಯಾಡಿ ನಿಮಿಷದಲಿ ಮುಂದು,
ಬಲವಾಗಿ ಉರಿದು ಸರಳನು ಗೆದ್ದಿತಂದು.

೫

ವಿನಯವೇ ಕೆಲಸವನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸ ಬಂಧು,
ವಿನಯವೇ ವಿದ್ಯೆಯೈ! ವಿನಯವೇ ಬುದ್ಧಿ!
ವಿನಯದಲಿ ಲೋಕವನು ಜಯಿಸಬಹುದೆಂದ,
ವಿನಯನೆಂಬುದೆ ಚಂದವದ ಕಲಿಯೊ ಕಂದ!

೬

ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ (ಸಿನೆಮಾ).

ಬೆರಗುಗೊಳಿಪುದು, ಹರುಷಗೊಳಿಪುದು,
ಅರಿವು ಬರುವುದು ಸಿನೆಮದಿ.
ಸರುವ ಕಥೆಯನು, ತೋರಿ ವ್ಯಥೆಯನು,
ಒರಸಿ ಬಿಡುವುದು ನಿಮಿಷದಿ.

೧

ಎಲೆಲೆ! ಮಾನವ! ಒಲಿದು ಜ್ಞಾನವ.
ಕಲಿಪುದಲ್ಲವೆ ಸರ್ವವ?

ಬೆಲೆಯ ಕೊಟ್ಟರು, ಸಮಯ ಕೆಟ್ಟರು,
ಚೆಲುವ ನೋಡಲು ಹೋಗುವ.

೨

ಕಳ್ಳ ಕಾಣುವ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವ,
ಕನ್ನ ಹಾಕುವ ದಾರಿಯಾ
ಹಳ್ಳಿ ಜನರಿಗೆ ನೋಡಲಿಲ್ಲವು,
ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳು ಪೇಟೆಯಾ.

೩

ಅರಸ ಬರುವನು, ಅರಸಿ ಬರುವಳು,
ಹರುಷಗೊಳಿಪರು ಜನರನು.

ಸುರಸನರ್ತನ, ಸುರಸವರ್ತನ—
ವರಿಸಿ ಅಭಿನಯ ಸಾರ್ವರು.

೪

ಏನು ಚೋದ್ಯವು! ಏನು ಮಾನ್ಯವು!

ಏನು ಸಾಹಸ ನೋಡಲು.

ಏನು ಪ್ರೀತಿಯು, ಏನು ಭ್ರಾಂತಿಯು,

ಏನು ಭಕ್ತಿಯು ನುಡಿಯಲು.

೫

ಸತಿಯ ಮರ್ಮವ, ಪತಿಯ ಕರ್ಮವ,

ಸುತನ ಧರ್ಮವ ಸಾರುತ;

ಕಥೆಯು ಸಾಗ್ವದು, ಮತಿಯು ಅರಳ್ವದು,

ಅತುಳ ವೈಭವ ನೋಡುತ.

೬

ದುಷ್ಟ ಜನರಿಗು, ಶಿಷ್ಟ ಜನರಿಗು,

ಸ್ತಷ್ಟಿಸುತ್ತಲೆ ಬುದ್ಧಿಯಾ.

ನಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ, ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ,

ಸ್ವಷ್ಟವೆಲ್ಲವ ತೋರ್ಪುದು.

೭

ಕಟ್ಟು ಕಥೆಗಳ, ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಲೆ,

ಅಟ್ಟಹಾಸದಿ ಮೆರೆವುದು.

ಇಟ್ಟು ಮನವನು, ಕೊಟ್ಟು ಧನವನು,

ಕಟ್ಟಿದೊಂದನು ನುಡಿಯದು.

೮

ನೀತಿವಾರ್ಗ.

ಮಗುವೆ! ಕೆಲಸ ಮಾಡು ಜಗದಿ ನಾಳೆಗೆ ಎಂದು,

ಬಗೆಯದಿರು ಅತಿಸುಲಭವಹುದು ನಿನಗೆ.

ಹಗೆಯ ತಾಳಲು ಬೇಡ, ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲನಿತ್ತು,

ಸೊಗದಿಂದ ಐಕ್ಯದಿರು ಸರ್ವರಲಿ ಸುಖದಿ.

೧

ಸ್ವರಿಸು ದೇವರ ದಿನವು, ಇರಿಸು ಗುರುವೊಳು ಭಕ್ತಿ,

'ನಿರತ ಧರ್ಮವ ಮಾಡು ಕೆಡಬೇಡ ನೀ.

ಸರಳ ಹೃದಯವೆ ಲೇಸು, ಪರರ ಸೇವೆಗೆ ಹೇಸು,

ಕರುಣೆಯನು ದೀನರಲ್ಲಿಡೆ ಮೆರೆವುದೆ?

೨

ರೀತಿಯನು ತಿಳಿ ಜನರ, ನೀತಿಯನು ಕಲಿ ಜಗದ,
ಜಾತಿಭೇದವನೆಣಿಸಬೇಡ, ಮಗುವೆ!

ವಾತು ನೀ ಸವಿಯಾಡು. ವಾತಿಗೊಲಿಯಲು ಬೇಡ,
ಘಾತಿಸುವ ಮನ ಬೇಡ, ಘನತೆಯಲ್ಲ. ೩

ಸತ್ಯ ವಚನವನಾಡು, ಮಿಥ್ಯ ನುಡಿಗಳ ಕಳೆಯು,
ಸುತ್ತಿಹ ಚಿತ್ತವನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿಸು.

ಉತ್ತಮ ನಡತೆಯಲಿರು, ಹೊತ್ತ ಕೆಲಸವ ಮುಗಿಸು,
ಮತ್ತದನು ಅರ್ಥದಲಿ ಬಿಡೆ ಸಲ್ಲದು. ೪

ಆಳೆನಿಸಿ ದುಡಿದುಣ್ಣು ಆಳುವರಸನ ತೆರದಿ,
ತಾಳು ಶಾಂತಿಯ ಮನದಿ, ಬಾಳು ಸುಖದಿ,
ನಾಲಗೆಯ ಕೆಡಿಸದಿರು, ಸಾಲವನು ಮಾಡದಿರು,
ಬಾಲ ನೀ ನುಡಿಗೇಳು ಲೀಲೆಯಿಂದ. ೫

ಕಲಿಯೊ ವಿದ್ಯೆಯ ಸಿರಿಯ, ಕುಲವ ಬೆಳಗಿಪ ರವಿಯ,
ಬೆಳೆಸು ನಿನ್ನಲಿ ಧರ್ಮನಿಧಿಯನ್ನೆಲೆ!

ಸಿಲುಕದಿರು ಕೆಡುಕರಲಿ, ಬಳಸಿ ಬಹ ಆಸತ್ತು,—
ಗಳಿಗೆ ನೀನಳುಕದಿರು ಮರುಗಬೇಡೈ. ೬

ಹುಟ್ಟಿದೀ ಮಾತೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪ್ರೇಮವನುದಿನ,
ಕೊಟ್ಟು ತನು ಮನ ಧನವ ಸೇವೆಮಾಡು.

ಕಟ್ಟಳೆಯ ವೀರದಿರು, ಸ್ತಷ್ಟಿಗೊಡೆಯನನೊಲಿಸು,
ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟವನೆಣಿಸದಿರು ನೀತಿಯಿಂ. ೭

ಗೋರಕನಾಥನ ಗುರುಭಕ್ತಿ.

ನಡೆದು ಬಳಲುತ, ಪಸಿವು ತಾಳುತ,

ಅಡವಿ ಮಧ್ಯದಿ ತಂಗುತ;

‘ನಡೆಯಲಾಗದು, ನುಡಿಯಲಾಗದು,

ತಡೆಯಲಾರೆನು ಪಸಿವನು;’ ೧

‘ಸಾಗು ಈಗಲೆ! ಶಿಷ್ಯ ಪೋಗಲೆ!
ಪೋಗಿ ತಾರೆಲೆ ಭಿಕ್ಷೆಯಾ’
ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಲು ಗುರುಮಂಚ್ಚೇಂದ್ರನು,
ಬಾಗಿ ಮಣಿಯುತ ಗೋರಕ— ೨

ಹಿಡಿದು ಬಂದನು, ಪಾತ್ರೆಯೊಂದನು,
ಬಿಡದೆ ಸೇರಿದ ಪುರವನು.
‘ಕೊಡಿರಿ ಭಿಕ್ಷೆಯ, ಪಡಿರಿ ಅಕ್ಷಯ
ಪೊಡವಿಯಲಿ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಾ.’ ೩

ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಸದನದೆದುರಲಿ,
ನಿಂದು ಬೇಡಲು ಒಡತಿಯು,
ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಳು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಳು,
ಅಂದೆ ಮಾಡಿದ ಹೋಳಿಗೆ. ೪

ನಂದಗೊಂಡನು, ಬಂದು ಕಂಡನು,
ವಂದಿಸುತ್ತಲೆ ಗುರುವನು,
ಮುಂದಕಿಟ್ಟನು ತಂದ ಭಿಕ್ಷೆಯ,
ತಂದು ತೇಗಿದನಾ ಗುರು. ೫

ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ—‘ಕಂದ ನಾಳಿದ—
ನಿಂದಿನಂತೆಯೆ ಬೇಡುತ್ತ,
ತಂದು ನೀ ಕೊಡು ರುಚಿಗೆ ಸೋತನು’
ಎಂದಡೊಸ್ಪಿದ ಶಿಷ್ಯನು. ೬

ದಿನವು ಅಂದಿನ ಕಳೆದು ಮುಂದಿನ
ದಿನವು ಬರಲಾ ಗೋರಕ—
ಮನೆಗೆ ಬಂದನು, ‘ಕೊಡಿರಿ’ ಎಂದನು,
ಮನೆಯ ಮಾನಿನಿ ಧಾನ್ಯವ. ೭

ತರಲು ನುಡಿದನು — ‘ಅಮ್ಮ ಬೇಡಿದು,
ಕರುಣದಲಿ ಕೊಡಿ ಹೋಳಿಗೆ’.

‘ಪರಮ ಶ್ರೀಷ್ಠರೆ! ಮುಗಿದು ಹೋಯಿತು,
ಇರದು ಹೋಳಿಗೆ’ ಎಂದಳು.

೮

ಕೇಳಲಾರನು, ಎಳಲಾರನು,
ತಾಳಿ ಕೋಪವ ಹೆಂಗುಸು,
‘ಕೀಳು ಬೇಗನೆ ಕೊಡುವೆ ಹೋಳಿಗೆ’
ಹೇಳಿದಾಗಲೆ ಕಣ್ಣನು.

೯

ಕಿತ್ತು ಬಿಟ್ಟನು, ಅದನು ಕೊಟ್ಟನು,
ಒತ್ತಿ ಸುರಿಯಿತು ರಕ್ತವು.
ಮತ್ತೆ ಹೆಂಗುಸು ಭಯದಿ ಹೋಳಿಗೆ
ಇತ್ತಳಾಗಲೆ ಒದಗಿಸಿ.

೧೦

ಕೊಡಲು ಗುರುವಿಗೆ ತಂದ ಭಿಕ್ಷೆಯು,
ಒಡನೆ ಭಕ್ತಿಸಿ, ನೋಡಿದ,
ಬಿಡದೆ ಸುರಿಯುವ ರಕ್ತ ಕಣ್ಣಿನ,
ನಡೆದುದೆಲ್ಲವ ಕೇಳಿದ.

೧೧

‘ಎಲೆಲೆ ಶಿಷ್ಯನೆ! ನಿನಗೆ ಎನ್ನಲಿ,
ನೆಲಸಿ ಇದ್ದರೆ ಪ್ರೀತಿಯು;
ತಳುವದೀಗಲೆ ಉಳಿದ ಕಣ್ಣನು,
ಸುಲಿದುಕೊಡು ನೀ’ — ಎಂದನು.

೧೨

ಅಳುಕಲಿಲ್ಲವು, ತುಳುಕಲಿಲ್ಲವು,
ತಳೆದು ಧೈರ್ಯವ ಶಿಷ್ಯನು,
ಉಳಿದ ಕಣ್ಣನು, ಕಳಚಿ ಕೊಟ್ಟನು,
ಬಳಿಯಲಿಟ್ಟನು ಶ್ರೀಷ್ಠನು.

೧೩

ಎನು ಪ್ರೀತಿಯು! ಎನು ಭಕ್ತಿಯು!
 ಎನನೆಂಬೆನು ಧೈರ್ಯವ!
 ದಾನಶೀಲರೆ! ದೀನ ಬಾಲರೆ!
 ಸಾನುರಾಗದಿ ಕೇಳಿಂ!

೧೪

ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯನ, ಪರಮ ಭಕ್ತಿಗೆ,
 ತ್ವರದೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಅಪ್ಪಿದ
 ಕರವನಾಡಿಸಿ, ಎರಡು ಕಂಗಳ
 ಸರಿಯಗೊಳಿಸಿದ ಕ್ಷಿಪ್ರದಿ

೧೫

ಬೆಳಕು ಗೂಡು.

ಗಗನವನು ಚುಂಬಿಸುವ ಗೋಪುರದ ತುದಿಯಲ್ಲಿ,
 'ಜಗಜಗ'ನೆ ಬೆಳಕೊಂದು ಶೋಭಿಸುವುದು.
 ದಿಗಿಲುಗೊಳಿಪುದು ಮಿಂಚುವಾ ಮಿಂಚಿನಂತಲ್ಲಿ
 ಜಗವನೆಲ್ಲವನೊಮ್ಮೆ ಬೆಳಗುತ್ತಲಿಹುದು.

೧

ಎರುತೇರುತ ಶಿಖರ ಕಿಂದು ಕಿರಿದಾಗುವುದು;
 ಎರುವರೆ ತುದಿಗಾಗಿ ಇರುವುದೈ ಎಣೆ.
 ಸಾರೆ ದಿನವನು ಸಂಜೆಯಲಿ ಬೆಳಕ ಹೂಡುವರು;
 ಸಾರ್ವದಾಗಲೆ ಬೆಳಕು ಭೂತಗನ್ನಡಿಯಿಂ.

೨

ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯದ ತೆರದಿ, ಸರಿಗೆಯನು ತುದಿಯಿಂದ
 ಪೊಡವಿಗಿಳಿಸಿರುವರೈ, ನೋಡಲಾನಂದ.
 ನಡುನಡುವೆ ಇಹ ಟೊಳ್ಳಿನಾ ಅಂತಸ್ತುಗಳಲಿ,
 ಇಡುವರೈ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೇಕೆನಿಪ ವಸ್ತು.

೩

ದಾರಿಗಾಣದೆ ಕಂಗೆಡುವರಿಗೆ ಸುಪಥವನು,
 ತೋರಿಪುದೆ ಘನತರದ ಸುಕ್ತ ತವಹುದು.
 ಧಾರುಣಿಯಲಿ ದೀಪಗ್ತ ಹವು ಪಥವನ್ನು ತಾ
 ಬಾರಿಬಾರಿಗು ತೋರಿಪುದು ಬೆಳಕನಿತ್ತು.

೪

ತನ್ನಯಾ ಸ್ವಾರ್ಥವನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದೀಪಾಲಯವು, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಉಪಕಾರವೆಸಗುವುದು ಘನವು, ಬನ್ನಗಳು ಒದಗಿ ಬರೆ ಎದೆಗೆಡವೆ ನಿಂತಿರುತ್ತ, ಉನ್ನತದ ಸತ್ಪುರುಷನೋಲು ದೃಢವಿಹುದು.	೫
ಬಿರುಗಾಳಿ ಮಳೆ ಬಿಸಿಲುಗಳಿಗೆ ನೈಯನ್ನೊಡ್ಡಿ, ಇರುಳು ದಿವದಲಿ ಗಂಟೆಗಳನು ತಾ ಹೊತ್ತು. ಪರಹಿತದ ಏಕಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆಗೆ ಮನವೊಡ್ಡಿ, ಮೆರೆವುತ್ತಿಳೆಯಲ್ಲಿರುವುದೀ ದೀಪಗೃಹವು.	೬
ಎತ್ತಿ ಜನುಮವನು ಈ ಭವದೊಳಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಉತ್ತಮದ ಪರಹಿತದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮನುಜ! ಹತ್ತಿಬಹ ಎಡರುಗಳಿಗಂಜದೇ ಸ್ವಾರ್ಥವನು, ಕಿತ್ತು ಬಿಡುವುದೆ ನನುಗೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾದಿ.	೭

ಅಳಿಯ ಕಟ್ಟು.

ತುಳುವ ರಾಜ್ಯದ ಬಾರಕೂರಿನ ಹಳೆಯ ವೈಭವ ಕಾಲದಿ, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು ದೇವಪಾಂಡ್ಯನು, ಕಳೆದು ಕಾಲವ ತೋಷದಿ	೧
ದೇವಪಾಂಡ್ಯನು ಬಾರಕೂರಿನ ಸಾವುಕಾರನು, ಧನಿಕನು; ಕಾವ ರಾಜನ ತೆರದಿ ಮೆರೆದನು, ಸಾವುಕಾರನು ಜೈನನು.	೨
ಹಡಗು ಒಂದನು ಮಾಡಲೋಸುಗ ಬಡಗಿಯವರನು ಕರೆಸಿದ. ಅಡವಿಗವರನು ಒಡನೆ ಕಳುಹಿದ, ಕಡಿಯೆ ಮರಗಳ ಯೋಗ್ಯದ	೩
ಒಂದು ಮರದಲಿ ಭೂತವೊಂದದು ಚಂದದಿಂದಲಿ ನೆಲೆಯನು, ಮಂದಿ ಕಾಣದ ತೆರದಿ ಮಾಡುತ್ತ, ಒಂದೆ ಇದ್ದುದು ತೋಷದಿ.	೪
ಅದರ ಇರವನು ಅವರು ಅರಿಯದೆ, ಬಿಡದೆ ಕಡಿದರು ಮರವನು, ಒದಗಿಸಿತ್ತರು ಒಡನೆ ಹಡಗವ ಕಡಿದ ವ್ಲಕ್ಷದಿ ಕ್ಷಿಪ್ರದಿ.	೫

- ಮುದದಿ ಬಂದನು ದೇವಪಾಂಡ್ಯನು, ಅದನು ಇಳಿಸಲು ನೀರಿಗೆ.
ಕದಲಲಾರದು ಹಡಗು ಅಲ್ಲಿಂ, ಹದನ ತಿಳಿಯದು ಪಾಂಡ್ಯಗೆ. ೬
- ಒಡನೆ ಕೇಳಿತು ಕೂಗು ಒಂದೈ ಪೊಡವಿ ಬಿರಿಯುವ ತೆರದಲಿ.
ನಡುಗಿ ಮಂದಿಯು ಕಡೆಗೆ ನಿಂದರು, ನುಡಿಯ ಕೇಳುವ ನೆವದಲಿ. ೭
- ಸ್ವರವು ಎಂದಿತು “ನರನ ಒಪ್ಪಿಸು ತರಿಸಿ ಅರ್ಪಿಸು ಮೆಚ್ಚಿಸು,
ಸರಿಯಲಾರದು ನಾನೆ ನೀರಿಗೆ, ಬರಿಯ ಯತ್ನವು ಸಾಗದು.” ೮
- ಭೂತರಾಜನು ನುಡಿಯಲೀತೆರ ವ್ಯಥೆಯನಾಂತರು ಕೆಲವರು
ವೀಧಿ ಹಿಡಿದರು ಭೀತಿ ಪಡೆದರು ಮಾತನಾಡದೆ ಸಾರ್ದರು. ೯
- ಜೀವ ಹಾರಿತು, ಸೋವು ತಿಳಿಯಿತು ದೇವಪಾಂಡ್ಯಗೆ ಒಡನೆಯೆ,
ಸಾವಧಾನದಿ ಸಾರಿ ಹೇಳಿದ ವಿವರವೆಲ್ಲವ ಪತ್ತಿಗೆ! ೧೦
- ಪತಿಯು ಮಾತನು ಕೇಳಿದಾಗಲೆ ಸತಿಯು ರೇಗುತ ನುಡಿದಳು—
‘ಸತತ ನೀಯೆನು ಸುತನನೆ’ನುತಾ ಪಿತನ ಮನೆಯನು ಸಾರ್ದಳು. ೧೧
- ಎಳಲಾರನು ದೇವಪಾಂಡ್ಯನು, ತಾಳಲಾರನು ದುಃಖವ,
‘ನಾಳ ಕೊಯ್ಲೆ ಪತ್ತಿ’ ಎನುತವ ಗೋಳ ಹಾಕುತಲೆಂದನು— ೧೨
- “ಕರವ ಹರುಷದಿ ಪಿಡಿದ ಮಡದಿಗೆ ಕರುಣೆಯೆಲ್ಲವು ಅಡಗಿತೆ!
ತರಳೆಯರ ನಾ ನಂಬಲೆಂತ್ಯೆ ಧರೆಯೊಳೀ ಗತಿಯಾಯಿತೆ? ೧೩
- ಕಷ್ಟಕಾಲದಿ ಬಿಟ್ಟುಪೋದಳು ದುಷ್ಟ ಹೆಂಗುಸು ರಕ್ಕಸಿ.
ಇಷ್ಟರೇತಕೆ? ಬಳಗವೇತಕೆ? ಕಷ್ಟಕಾಲದಿ ಒದಗದ? ೧೪
- ಹಡಗು ಇಳಿಸುವ ರೀತಿ ತೋಚದು ದೇವನೊಬ್ಬನೆ ಬಲ್ಲನು!”
ನುಡಿದು ಈ ತೆರ ಶೋಕಗೊಳುತಿಹನೆಡೆಗೆ ಬಂದಳು ಸೋದರಿ. ೧೫
- ಬಂದು ಕಂಡಳು, ನೊಂದುಕೊಂಡಳು; ಕಂದ ಜಯನನು ಕೊಟ್ಟಳು.
ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಣವು ಬಂದು ತ್ರಾಣವು ನಂದಗೊಂಡನು ಪಾಂಡ್ಯನು. ೧೬
- ಮರುಕ ಬಿಟ್ಟನು, ಹರುಷಪಟ್ಟನು; ಕರೆಸಿಕೊಂಡನು ಆಳಗ
ತರಳ ಜಯನನು ಬಲಿಯ ಕೊಡುವರೆ ಭರದಿ ನಡೆದರು ಸರ್ವರು. ೧೭

- ಬಲ್ಲವರೆ! ನೀವ್ ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿರಿ; ಒಳ್ಳೆನೀತನ ಪ್ರಾಣವ.
 ಕಲ್ಲು ತಾನದು ಮರುಗದೇ ನಿಮಗಿಲ್ಲವೇತಕೆ ಕರುಣೆಯು? ೧೮
- ಎಂದು ಹೇಳಿತ ಭೂತರಾಜನು ಮುಂದೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾದನು.
 ಮಂದಿಯಾಗಲೆ ದೂಡಿ ನಾವೆಯು ಮುಂದೆ ಸರಿಯಿತು ನೀರಿಗೆ. ೧೯
- ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಹಡಗವು ಹಲವು ದೇಶವ ಬಳಸುತ್ತ,
 ನೆಲೆಗೆ ಬಂದಿತು; ಕೊನೆಗೆ ನಿಂದಿತು; ಬೆಲೆಯ ಒಡವೆಯ ತಾಳುತ್ತ. ೨೦
- ಎಲ್ಲ ಒಡವೆಯ ಕೊಟ್ಟು ಜಯನಿಗೆ ಸೊಲ್ಲನೊಂದನು ಪಾಂಡ್ಯನು—
 ಮೆಲ್ಲನುಸುಂದನೆಲ್ಲ ಒಡವೆಯು ಸಲ್ಲಿತೀಗಲೆ ನಿನಗೆಯೆ. ೨೧
- ಕಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿತು ಹೊಸತು ಈ ಪರಿ, ಪಟ್ಟವಾಯಿತು ಜಯನಿಗೆ.
 ಪುಟ್ಟನನು ಭೂತಾಳನೆನ್ನುತ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿ ಕರೆದರು. ೨೨
- ಅಳಿದ ಬಳಿಕಾ ನಾವನಾಸ್ತಿಯು ಅಳಿಯಗಪ್ಪುದು ಎನುತಲಿ,
 ತುಳುವ ಜನರೊಳು ಸಾರತೊಡಗಿದನಳಿಯಕಟ್ಟನು ನಾಡಲಿ. ೨೩

ಹಂಸವೂ ಕಾಗೆಯೂ.

- ಕಾಗೆ— ಎಲೆ ಗೆಳೆಯ! ಮಾನವರಿಗುಪಕಾರವನ್ನು
 ಸುಳಿಸುಳಿದು ನಾ ಗೈವೆನನುಗಾಲವಿನ್ನು
 ಕೊಳಕು ದುರ್ವಾಸನೆಯ ನಿರ್ಮೂಲ ಗೈದು,
 ತಳೆವೆ ನಾನಂದವನು; ನಿಂದಿಪರು ಬೈದು. ೧
- ಪರಿಪರಿಯ ಸೇವೆಯನು ಗೈದರೆಯು ನನ್ನ
 ತರತರದಿ ಬಡಿಬಡೆದು ಕೊಡುವರೈ ಬನ್ನ!
 ದುರುಳರಹ ಜನರೆಲ್ಲ 'ಅಶುಭ' ನಾನೆಂದು
 ಸರಸರನೆ ಎಸೆಯುವರು ಕಲ್ಲ ಹಾರೆಂದು! ೨
- ಹಂಸ— ಹೀನ ನೀ ದೂರದಿರು ಜನರನ್ನು ಜೋಕೆ!
 ಏನೆಲವೊ ಉಪಕಾರ ನಿನ್ನಿಂದ ಜನಕೆ?

ಮಾನವರಿಗುಪಕಾರಕಿಂತಧಿಕ ಗೋಳು
ಮಾನಿಸರೆ ಇರಲಾಗಿ ನನ್ನಂತೆ ಪೇಳು? ೩

ನಿನ್ನ ಪಡೆಗಿಲ್ಲವೈ ಜಗದಾದಿ ಅಂತ್ಯ;
ನಿನಗಿಲ್ಲ ಮೈಬಣ್ಣ ಜನರೊಪ್ಪುವಂಥ;
ಬಣ್ಣವೆಂತೂ ಕಪ್ಪು; ಸ್ವರವಿಲ್ಲ ಇಂಪು;
ಬನ್ನಗೊಳಿಪರು ಜನರು ಬಡೆದು ನಿನಗಿಂತು. ೪

ಕಾಗೆ— ಬದರದಿರು; ಮನುಜರಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ!
ಮುದದಿಂದ ಬಣ್ಣಿಪರು ಕವಿಗಳೇ ರೀತಿ—
ಮೊದಲು ನಿನ್ನಾಗಮನವೇ ಚಂದವಂತೆ!
ಉದಕ ಹಾಲಿ ನಿನ್ನಯಾದರ್ಶವಂತೆ! ೫

ಜಗದೊಳಿಪರಿ ನಿನ್ನ ಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವ
ಬಗೆಯನೆನಗೊರೆಯುವೆಯ ಸಹಿತ ಕಾರಣವ.
ಸೊಗಸಿನಲಿ ನೀನೇನು ಪೇಳೆನಗೆ ನವಿಲೆ?
ಬಗುಳದಿರು ನಿನ್ನದೇಂ ಬಂಗಾರದೊಡಲೆ? ೬

ಹಂಸ— ಮನುಜರಿಗೆ ಅಪರೂಪವಾಗಿಹೆನು ರಾಯ!
ಮನಸಿಗಪರೂಪನೇ 'ಅಪರಂಜಿ' ಗೆಳೆಯ!
ದಿನ ನಿತ್ಯ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಸಾಕಾಗಿ,
ಮುನಿದೆದ್ದು ಹೊಡೆಯುವರು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿ. ೭

ಮುನಿಯಂತೆ ನಾನು ಚೆಲು ಮೌನದಿಂದಿಹೆನು.
ಗುಣಿ ಜನರ ಗೋಚಿಗಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಿಹೆನು;
ಮನ ಮೆಚ್ಚಿ ಸರಸಿಯಲಿ ವಾಸಿಯಾಗಿಹೆನು.
ಇನಿತಿರುವ ಎನ್ನ ವಿಭವಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇನು? ೮

ಚಿತ್ತಕಾಕರ್ಷವಹ ದೇಹದಿಂದಿರುವೆ.
ಮತ್ತೆ ಆದರ್ಶನಡೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವೆ.
ಚಿತ್ತ ಮೆಚ್ಚುವ ಶುದ್ಧಹಾರವನೆ ಮೆಲುವೆ.
ಮತ್ತೆ ಪೃಥ್ವಿಯ ಸೊಬಗ ಮಣಿಯಂತೆ ಮೆರೆವೆ. ೯

ನೀರಸನು ನೀನಾದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಕ್ಷಿ,
ಸಾರಸನು ನಾನು ಬಲು ಅಪರೂಪ ಪಕ್ಷಿ;
ಊರೆಲ್ಲ ಹಳಿಯುವರು, ನಿನಗೋರೆ ಧೃಷ್ಟಿ.
ಸಾರಿ ಹೊಗಳುವರೆನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಸ್ತುಷ್ಟಿ.

೧೦

ಕಾಗೆ— ಸಾಕು! ಸಾಕೆಲೆ!! ಜಂಭ ಒತ್ತಟ್ಟುಗಿರಲಿ.
ಯಾಕೆ ಹಿಗ್ಗುವೆ ಸೊಬಗಿಗೀ ಲೋಕದಲ್ಲಿ?
ಶೋಕವಿದೆ ಮರಣವಿದೆ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ.
ಯಾಕೆಲ್ಲ ವಾಗ್ವಾದ ನಮಗಕಾಲದಲ್ಲಿ?

೧೧

ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಲೋಕದೊಳು ಈಗ
ಅಪಕಾರ ಮಾಡುವರು ಕ್ಷತಘ್ನರೈ ಬೇಗ.
ತುಪ್ಪಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಬೆಲೆ ಇದ್ದರೇನಾಯ್ತು?
ಉಪ್ಪಿಲ್ಲದೂಟವೇ? ಪೋಪೆ, ಸಾಕಾಯ್ತು!

೧೨

ಸೆರೆಯಾಳು.

ಮಾನ ಹೋಯಿತು, ಹಾನಿಯಾಯಿತು,
ಹೀನ ಬಾಳ್ವೆಯು ಒದಗಿತು.

ಸ್ಥಾನ ಹೋಯಿತು, ಊನವಾಯಿತು,
ಶ್ವಾನಜನುಮವು ಬಂದಿತು.

೧

ಕರುಣೆ ತೋರರು, ಮೊರೆಯ ಕೇಳರು,
ಅರಸನಾಳ್ಳಳು ಕೂರರು!

ಕರೆಸಿ ಎನ್ನನು, ಇರಿಸಿ ಬಂಧನ,
ತೊರೆದು ವೋದರು ಜಾಣರು.

೨

ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು
ಬಿಡದೆ ಗೈಯುವ ಗೋಳನು,
ಕಡವ ಮಾಡಿದೆ; ಕಡೆಗೆ ಸಾಲವು
ಒಡನೆ ನಿರುತು; ಹೆಚ್ಚಿತು.

೩

ಹುಟ್ಟಿ ಕಡವದು ಸ್ತಷ್ಟಿಯೊಳು ಬಲು

ಕೆಟ್ಟ ಬಡವನು ಕೆಟ್ಟನು.

ದುಷ್ಟನಾದೆನು ಭ್ರಷ್ಟನಾದೆನು;

ಕಷ್ಟಪಡುವೆನು ಲೋಕದಿ.

೪

ಮೂಲವಿಲ್ಲವು ಸಾಲ ಸಲಿಸಲು;

ಕಾಲು ಕಡಿದಂತಾಯಿತು.

ಪಾಲುವಾರಿಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವು.

ಸಾಲವೆನ್ನನು ಕೆಡಿಸಿತು.

೫

ಎಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರರು? ಎಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರು?

ಎಲ್ಲರಿದ್ದರು ಹಿಂದಕೆ!

ಸೊಲ್ಲನಾಡರು, ಎಲ್ಲರೋಡ್ವರು!

ಇಲ್ಲವಾದರೆ ದೂರಕೆ!

೬

ಅಣ್ಣ ಬಾರನು! ತಮ್ಮ ತೋರನು!

ಕಣ್ಣನೀರನು ಮಿಡಿವೆನು.

ಬನ್ನಬಡುವೆನು, ಸುಣ್ಣವಾದೆನು;

ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಬೆಳೆದೆನು.

೭

ತಾನೆ ಶತ್ರುವು, ತಾನೆ ಮಿತ್ರನು,

ಎನಿದೇನೈ ಚಿತ್ರವು!

ಹೀನ ಕರ್ಮದಿ ನಾನು ಸೊರಗುವೆ.

ಎನು ದೈವದ ಮಾಯೆಯು!

೮

ಊರ ಸಾರುತ ಮನೆಯ ಸೇರುತ,

ತೋರಲಿಂತೀ ಮುಖವನು.

ಪಾರುಗೊಳಿಸೆಲೆ! ಸಿರಿಯ ರಮಣನೆ!

ಸಾರಿ ಬೇಡುವೆ, ಬಾಗುವೆ.

೯

ಮಳೆಗಾಲದ ದುರ್ದಿನ.

ಮೂಡದೆಯೆ ದಿನಕರನು ಉಂಟಾದ ದಿನವು,
ವೋಡರಾಜನು ವಿಜಯಗೊಂಡ ಕರಿದಿನವು;
ನಾಡಿದು ನಿರುತ್ಸಾಹ ತಳೆದಿದ್ದ ದಿನವು,
ಕೂಡಿ ಮಳೆ ಸುಳಿಗಾಳಿ ಸುಳಿದ ದುರ್ದಿನವು. ೧

ದಿನಮಣಿಯ ಆಗಮನವಿರದೆ ಬೇಸತ್ತು,
ಜನನಿ ಭೂಮಿಯೆ ತಾನು ಮುಸುಕ ಧರಿಸಿತ್ತು.
ದಿನರಾತ್ರಿ ಗಗನದಲಿ ಕರಿ ವೋಡವಿತ್ತು.
ಮನ ಹರಿಪ ಬೇರೊಂದು ಶಿಖರದಂತಿತ್ತು. ೨

ಗಡಗುಟ್ಟು ನಡುಗಿಸುವ ಕಡು ಶೀತಗಾಳಿ,
ಎಡೆಬಿಡದೆ ಬೀಸಿದುದು ಶಕ್ತಿಯನು ತಾಳಿ.
ಗುಡುಗುಡೆನ್ನುವ ಸಿಡಿಲದೊಂದೊಂದು ಬಾರಿ,
ಗುಡುಗುತಿದ್ದಿತು, ಮೊದಲು ಮಿಂಚನ್ನು ಕಾರಿ. ೩

ಹತ್ತು ಹೊಡೆಯಿತು, ಹಕ್ಕಿಗಳು ಗೂಡು ಬಿಟ್ಟು,
ಸುತ್ತಲೊಲ್ಲವು ಹೊರಗೆ ಹರಿಗೆ ಪೊಡವುಟ್ಟು.
ಎತ್ತಲುಂ ಕಾಗೆಗಳ 'ಕಾಕಾ'ರವಿಲ್ಲ;
ಮತ್ತೆ ಜಿಲು ಹಕ್ಕಿಗಳ 'ಚಿಳಿಪಿಳಿ'ಗಳಿಲ್ಲ. ೪

ಹುಡುಗ ಹೊರ ಹೊರಡದಿರೆ ಯಜಮಾನಿ ಕೂಗಿ,
'ಬಿಡು ಬೇಗ ನಡಿ' ಎಂದು ನುಡಿವಳೈ ರೇಗಿ.
ಹಿಡಿದು ಗೊರಗನು ಹುಡುಗ ದನಗಳನು ಬಿಡಲು,
ನಡೆಯಲೊಲ್ಲವು ಹೊರಗೆ, ನಡುಗಿದುದು ಒಡಲು. ೫

ಬಂದು ಅಂಚಿಗೆ ಗದ್ದೆಯನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ,
ಅಂದದಳೆ ಬೆಳೆ ಕಂಡು ನಂದಗೊಳುತ್ತಿದ್ದ,
ಬಂದವರ ಕರೆಕರೆದು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದ,
ಅಂದದೀ ಪರಿಯ ಮುಂಜಾನೆ ಕಳೆದಿದ್ದ — ೬

ಒಕ್ಕಲಿಗರಿಂದೆಲ್ಲ ಹೊರ ಬಂದುದಿಲ್ಲ.
ಪಕ್ಕದಲಿ ನಿಂತಿಣೆಕಿದರು ನಂದವಿಲ್ಲ.
ಉಕ್ಕಿಬಹ ಉದ್ಧಾರನೆತ್ತುತ್ತ ಕೆಲರು
ಪುಕ್ಕೊದ್ದರು ಒಳಗೆ, ಹೊರಗೆ ಕಾಲಿಡರು. ೭

ಮುದುಕರೆಲ್ಲರು ಹಾಸು ಬಿಟ್ಟೀಳಲಿಲ್ಲ.
ಕದಲಲಾರರು ಬಾಲಕರು, ಪಾಠವಿಲ್ಲ. ೮
ಹೊದೆದು ಕರಿ ಕಂಬಳಿಯ ತಾಯ ಕಾಡುತ್ತ,
'ಒದಗಿಸೈ ತಿನಿಸುಣಿಸು ಬೇಗ' ಎನ್ನುತ್ತ.

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ಆಲಸ್ಯ ಬೀಡು!
ಇಲ್ಲವೈ ನಿಯಮ ಉದ್ಯೋಗಗಳ ನಾಡು!
ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರು ಗೊಂದಲವೆ ಕೂಡಿ,
ಕಲ್ಲಿನಿಂ ಕಡೆಯಾಯ್ತು ಚಳಿಯಿಂದ ಬಾಡಿ. ೯

ದಿನಕರನು ಒಮ್ಮೆ ಬಲು ಆಯಾಸದಿಂದ
ಜನರನಿಣೆಕಿದನು ಬಲು ಶಾಂತ ಮುಖದಿಂದ
ಜನನಿ ಭೂಮಿಯು ಮೈಯ ಕೊಡವಿದಳು ಬೇಗ;
ದಿನಮಣಿಯ ನುಂಗಿದನು ಕರಿರಾಜನಾಗ. ೧೦

ಸುರಿಯಿತಾಗಲೆ ವರ್ಷ ಬುವಿಗೆ ನಭದಿಂದ.
ಹರಿದು ಹೋಯಿತು ಉದಕ ತೆರೆ ತೊರೆಗಳಿಂದ.
ಮುರಿದು ಹೋದವು ತೆವರಿಗಳು ರಭಸದಿಂದ.
ನರಳುತಿದ್ದರು ಮಂದಿ ಈ ರೀತಿಯಿಂದ. ೧೧

ಅವ್ವನ ಅಳಲು.

ಅವ್ವ— ಪೊರೆಯೆನ್ನ, ಪರಮಾತ್ಮ! ಪರದೇಶಿಯಾದೆ;
ಪರವೀನ ಕಷ್ಟವ ಸೈರಿಸದಾದೆ;
ಅಶೋಕವನ ಸೀತೆ ನಾನಾಗಿ ಇರುವೆ;
ದುಶ್ಯಾಸನಂದೆಳೆದ ದ್ರೌಪದಿಯಿರುವೆ. ೧

ಮೊರೆಯಿಟ್ಟ ಮಾನಿಯರ ನೀನು ಮೊರೆದೆ
ಮೊರೆಯಿಡುವೆನ್ನನು ಪಾಲಿಸು ದಯದೆ.

- ಮಗ**— ಮಾತೆಯೆ! ಈ ತೆರ ಕಾತರವೇಕೆ?
ಈ ತೆರ ಯಾತನೆಗೊಳುತಿಹುದೇಕೆ? ೨
ಉಡುವರೆ ದುಗುಲವು ನಿನಗಾಗಬೇಕೆ?
ತೊಡುವರೆ ನಿನಗಾಭರಣವು ಬೇಕೆ?
ವಾಸಿಸೆ ಸುಂದರ ಮಂದಿರ ಬೇಕೆ?
ಪೋಷಿಸೆ ದೇಹವ ಧನ ಧಾನ್ಯ ಬೇಕೆ? ೩
- ಅವ್ವ**— ಕಂದನೆ! ನನಗೀಗ ಆವುದು ಬೇಡ;
ಬಂದಿಹ ಕಷ್ಟದಿ ಜನುಮವೆ ಬೇಡ.
- ಮಗ**— ನಿನಗಿಂದು ಬಂದಿಹ ಕಷ್ಟವದೇನು?
ಮನದೊಳು ಮರುಗುವ ಕಾರಣವೇನು? ೪
- ಅವ್ವ**— ಕಂದನೆ! ಕಾಣದೆ ಕೈಕಾಲ ಮೇಲೆ
ಬಂಧಿಸಿ ಇರುತ್ತಿದೆ ಈ ಸಂಕೋಲೆ.
ಅತ್ತಿತ್ತ ಸರಿಯಲು ಆರೆನು ನಾನು
ಅತ್ತತ್ತು ಕೊರಗುವೆ, ನೋಡುವಿ ನೀನು. ೫
- ಮಗ**— ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಮಾತೆಯೆ! ಬಂಧನವಾಯ್ತೆ!
ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ನೀನಿಂತು ಕೊರಗುವಂತಾಯ್ತೆ!
ಆರೊಳು ಪೇಳಲಿ ಕಷ್ಟವನಿದನು
ಆರಮ್ಮ ನಿನ್ನನು ಬಂಧಿಸಿದವನು? ೬
- ಅವ್ವ**— ಆರೆಂದು ನಾನರಿಯೆ, ಮಲಗಿದ್ದೆ ನಾಗ
ಜೋರಿನಿಂದೇಳಲು ಹಾಕಿತ್ತು ಬೀಗ;
ಅನ್ಯರು ಎಂದೊಮ್ಮೆ ತಿಳಿಯುವೆ ಮಗನೆ!
ನನ್ನವರೆಂದೊಮ್ಮೆ ಮರುಗುವೆ, ಮಗನೆ! ೭
- ಮಗ**— ಅಮ್ಮ! ನೀನೀಗಲೆ ಧೈರ್ಯವ ತಾಳು;
ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಡುವೆನೆ ನಿನ್ನನು ಪೇಳು?

ನೀನೆಮ್ಮ ಹೊತ್ತಿಹ ಹೆತ್ತಿಹ ತಾಯಿ!
ನೀನೆಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯಿಂ ಸಲಹಿದ ತಾಯಿ! ೮

ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವ ನೀಡಿದ ತಾಯಿ,
ಮನುಜರ್ಗಿ ವೇದವನ್ನಿತ್ತಿಹ ತಾಯಿ,
ಲೋಕಕ್ಕೆ ವೀರರ ಕಳುಹಿದ ತಾಯಿ,
ಶೋಕಿಪುದೇತಕೆ ಋಷಿಗಳ ತಾಯಿ! ೯

ಅವ್ವ— ಕಂದನೆ! ನಾನಿಂದು ಬಂಧನ ವಾಸಿ;
ಇಂದು ನಾನೆನ್ನಯ ಮನೆಯೊಳೆ ದಾಸಿ.
ಹಿಂದಿನ ವೈಭವ ಸಂಪದವೆಲ್ಲ
ಎಂದಿಗೆ ದೊರೆವುದೋ! ದೇವನೆ ಬಲ್ಲ. ೧೦

ಮಕ್ಕಳು ಅನ್ಯರ ದಾಸರು ಎಲ್ಲ;
ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆನ್ನನು ಮರೆತಿಹರಲ್ಲ;

ಮಗ— ಆತುರವನು ಬಿಡು, ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತೆ!
ಕಾತರವನು ಬಿಡು, ಲೋಕವಿಬ್ಬಾತೆ!
ಕಟ್ಟಿದ ಸಂಕೋಲೆಯಿಂದನೀಗ ಜಡಿದು
ತಟ್ಟನೆ ಪುಡಿಗೈದು ಬಿಡಿಸುವೆ ಕಡಿದು. ೧೧

ಅವ್ವ— ದುಡುಕಲು ಬಾರದು, ತಡೆ, ಎನ್ನ ಪುತ್ರ!
ಪಡಿಸೆ ನೀ ಬಲವಂತ ಹರಿವುದು ರಕುತ. ೧೨

ಬಲವಿಲ್ಲ ಗೆಲವಿಲ್ಲ ಸಹಿಸಲು ಆರೆ;
ಕೆಲವರು ಹಿಂದಕೆ ದುಡುಕಿ ಕೈಯ್ಯಾರೆ
ವೇದನೆಯಿತ್ತರು, ಫಲವಿಲ್ಲ ನೋಡು!
ಕಾಲೆಲ್ಲ ಹುಣ್ಣಾಗಿ ಇರುವುದ ನೋಡು. ೧೩

ಮಗ— ಆರಮ್ಮ! ನಿನ್ನನು ಬಂಧಿಸಿದವನು?
ಆರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಕೀಲಿಕೈ ಅದನು
ಈಗಲೆ ತರುವನು ಈಕ್ಷಣ ಪೋಗಿ,
ಬೇಗನೆ ಪೇಳಮ್ಮ! ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ. ೧೪

ಅವ್ವ— ಪೇಳಲು ನಿನಗಿದನಂಜುವೆ ಬಾಲ!
 ಪೇಳುವುದೇತಕ್ಕೆ? ಫಲಿವಿಲ್ಲ ಬಾಲ!
 ಹಿಂದಕೆ ಕೇಳುತ ಹೋದವರೆಲ್ಲ
 ಇಂದಿಗು ಬಂದಿಲ್ಲ, ಕೊರಗುವೆನಲ್ಲ! ೧೫

ಮಗ— ಅಂಜಿಕೆ ಯಾಕಮ್ಮ? ಅಂಜದಿರಮ್ಮ,
 ಅಂಜಿಕೆಯಾಂತರೆ ಕೆಲಸವೆಂತಮ್ಮ,
 ನಿನಗಾಗಿ ಗುಂಡಿನ ಬಾಯಿಗು ಬೀಳ್ತೆ,
 ನಿನಗಾಗಿ ಕತ್ತಿಯ ಬಾಯಿಗು ಬೀಳ್ತೆ. ೧೬
 ನಿನಗಾಗಿ ಸೆರೆಮನೆಗಾದರು ಹೆದರೆ,
 ನಿನಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನೀಯಲು ಬೆದರೆ.

ಅವ್ವ— ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಪೇಳುವೆ ಕೇಳೆನ್ನ ಕಂದ!
 ತಟ್ಟನೆ ಜಯಿಸುತ ಬಾರೆನ್ನ ಕಂದ! ೧೭

ಮಗ— ದುಷ್ಟನ ಕೈಯಿಂದ ಕೀಲಿಕೈ ತಂದು,
 ಕಷ್ಟದ ಬಂಧನ ಬಿಡಿಸುವೆನಿಂದು;
 ನಿನ್ನಯ ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಜಯಿಸುತ ಬರುವೆ,
 ನಿನಗಾಗಿ ಜೀವನ ತೆತ್ತರು ತೆರುವೆ. ೧೮

(‘ಬಲಿದಾನ’ವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಬರೆದುದು.)

ಕೊಳಲ ಗಾನ.

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
 ವೆನುವ ಸುರುಳಿನ ನೇಣ—

ದಿಂದೆನ್ನ ಮನ ಕೊಡವ ಬಿಗಿದು ಬಳಗೇಯೈ!

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
 ವೆನುವ ಬೆಳಕಿನ ಮೋಣ—

ವನ್ನು ಹೊತ್ತಿಸಿ ಎನ್ನ ಮನದ ತನು ಕಳೆಯೈ!

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
ವೆನುವ ಹೊಳಪಿನ ಬಾಣ—
ವನ್ನೆಸೆದು ಮನಸಿನಘ ರಕ್ಯಸನನಿಯೈ!

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
ವೆನುವ ಸುಮಧುರ ಜೇನ
ಎನ್ನ ಹೃದಯದ ಕಹಿಯ ಕಳೆಯಲಿಕೆ ಸುರಿಯೈ! ೨

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
ವೆನುವ ಚಲಿಸುವ ವಿನಾಸ—
ನಿಳಿಸಿ ಎನ್ನಯ ಮನ ಕೆರೆಗೆ ಕೊಳೆಯನುಣಿಸೈ!

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
ವೆನುವ ಚಿಗಿಯುವ ಏಣ—
ನಿಂದ ಮಮ ಮನ ವಿವಿನದಘ ಪೈರ ತಿನಿಸೈ! ೩

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
ವೆನುವ ದಿವ್ಯ 'ಕ್ವಿನಿನ'
ತಿಸಿಸಿ ಪಾತಕವೆಂಬ ಜ್ವರಗಡ್ಡೆ ಕಳೆಯೈ!

ನಿನ್ನ ಕೊಳಲಿನ ಗಾನ—
ವೆನುವ ಪಂಚಪ್ರಾಣ—
ದಿಂದ ಮಮ ಮನ ಕಳೇಬರಕೆ ಸೊಬಗೆಳಿಸೈ! ೪

('ಕಿರಿಯರ ಪ್ರಪಂಚದ' ವಿಟ್ಟಲ)

ಗುರುಗಳಿಗೆ.

ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮರೆ! ದಿವ್ಯ ಚರಣದ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಧನ್ಯನು.
ಪರಮ ಗುರುಗಳ ಪ್ರೇಮ ಜಲದೊಳು ವಿವಾವ ತನುವಿದು ಮಾನ್ಯವು —ಪಲ್ಲ—

ಮೆರೆಯೆ, ಗುಣಗಣವಿಹುದೊ ಏನೋ ಮಹಿಮನಂದದೆ ತಿಳಿಯೆನು,
ಸುರರ ಧೇನುವಿನಂತೆ ಕೋರಿದ ಫಲವ ಕೊಡುವಿರೆ ಅರಿಯೆನು.

ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯೆ ಪಾವನ;

ತಮ್ಮ ನೆನೆವುದೆ ಜೀವನ.

ತಮ್ಮ ಬಳಿಯೊಳು ಬದುಕಿ ಅಳಿಯಲು, ಆತ್ಮ ಸೇರದೆ ದೇವನ? ೧

ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕಿನಿಂದಲಿ, ನಮ್ಮಜ್ಞಾನವ ನೀಗುತ;
ಧರ್ಮಮೂರುತಿಯಂತೆ ಮೆರೆವಿರಿ ಶಿಷ್ಯರೆಮ್ಮನು ಮೆರೆಸುತ.

ತಮ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಯ ತೊರೆಯೆನು;

ತಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯ ಮರೆಯೆನು.

ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯ ಕೇಳ್ವ ಭಾಗ್ಯವನೀಶನೀಯಲಿ ಬೇಡುವೆ. ೨

ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಯ ಜ್ಯೋತಿ ನಾಡನು ಸತತ ಬೆಳಗಲಿ ಬಾಳಲಿ!

ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯೊಳೆನ್ನ ದೇಹವು ಎನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಸವೆಯಲಿ.

ತಮ್ಮ ಚರಣದ ಕಮಲವು,

ಎನ್ನ ಶಿರಸಿನ ಕಮಲವು,

ಒಂದುಗೂಡುತ ಇರಲಿ ಬೆಳಗುತ ನನ್ನ ಧರ್ಮದ ಗುರುಗಳೆ! ೩

ಕರ್ತವ್ಯ.

ಅನುದಿನ ಮಾರುತ ಜಗದಲಿ ಜೀಸುತ,
ಜನಗೆ ತೋರುತ, ಪ್ರಾಣವನೀಯುತ,
ಮುನಿಯದೆ ಇರುವನು; ದಣಿಯದೆ ಬರುವನು.
ನೆನೆಯಿರಿ ಮುನಿದರೆ, ನಮ್ಮನು ತೊರೆದರೆ! ೧

ತನ್ನಯ ಪಥದಲಿ ತಿರುಗುತ ಚಂದ್ರನು,
ಉನ್ನತ ಕಾರ್ಯವನೆಸಗುತಲಿಂದ್ರನು
ಸನ್ನತ ಭಾಷ್ಯರ ಬೆಳಗುತ ಜಗವನು,
ಮನ್ನಣೆ ಪಡುವರು; ಸುಖವನು ಕೊಡುವರು. ೨

ತಿರೆಯಲಿ ಅವರನು ನಿಂದಿಸೆ, ವಂದಿಸೆ,
ಪರಿಪರಿ ತೆರದಲಿ ಕಂದಿಸೆ, ಕುಂದಿಸೆ,
ಮರೆಯರು ಕ್ಷತ್ಯವ ತೊರೆಯರು ನಿತ್ಯವ
ಚರಿಸರು ಕೋಪವ ಧರಿಸರು ತಾವವ.

೩

ಒಂದೇ ತೆರದಲಿ ಬಂದೇ ಭರದಲಿ
ಹಿಂದೆಯು ಕಾಂತಿಯ ಮುಂದೆಯು ಶಾಂತಿಯ—
ನೆಂದಿಗು ಬೀರ್ವರು, ಚಂದದಿ ತೋರ್ವರು,
ಇಂದಿಗು ಹಿಂದಿಗು ಎಂದಿಗು ಇರುವರು.

೪

ತಿಳಿದಿದ ಮಾನವ ಕಳೆಯುತ ಜ್ಞಾನವ
ಇಳೆಯಲಿ ಕಾರ್ಯವ ಮಾಡದೆ ಪ್ರಾಯವ
ಕಳೆದರೆ ಬಾಧಕವಿರುವುದೆ ಸಾಧಕ?
ತಳೆ ನೀ ಕೆಲಸವ, ಕಳೆ ನೀ ಅಲಸವ.

೫

ಮನುಜನೆ! ನಿನ್ನನು ಹೊಗಳಲಿ, ತೆಗಳಲಿ,
ಮನಸಿಲಿ ಕನಸಿಲಿ ನುತಿಸಲಿ, ಮಧಿಸಲಿ,
ಘನತರ ಶಾಂತಿಯಲಿಡುತಲೆ ಸ್ತ್ರೀತಿಯ
ಅನುದಿನ ಕಾರ್ಯವ ಮಾಡುತ ಬಾಳೈ!

೬

ನರಿಯೂ ಕೋತಿಯೂ.

ನರಿ— ಏರಿದ ಮರದೊಳು ಹಾರುತ ಮುದ್ದೊಳು,
ಯಾರನು ಅಣಕಿವೆ ವಾನರನೆ!

ಮೋರೆಯ ತಿರುಗಿಸಿ ಓರೆಯ ನೋಟದಿ
ಪೋರನೆ! ನೋಡುವುದಾರನೆಲೆ!

೧

ನೀರನು ಕುಡಿಯಲು ಬಂದಿಹ ಎನ್ನನು
ಬಾರಿಗು ಬಾರಿಗು ಅಣಕಿವೆಯು?

ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ, ನ್ಯಾಯವನೊಲ್ಲದೆ,
ಚೋರನೆ! ನಿಂದಿಸೆಯೇಕೆಂದು?

೨

ಅರಿತಿಹೆ ನಿನ್ನಯ ಪರಿಯನು ವನಚರ!
ಇಂಸಿಹ ಬುತ್ತಿಯ ತಿಂತೇಗಿ,
ಕರದೊಳು ಉಳಿದಿಹ ನೊಸರನು ಆಡಿನ
ನೋರೆಗೆ ಒರಸಿದೆ ನೀ ಹಿಂದೆ.

೩

ಕೋತಿ — ಬಲ್ಲೆನು ನಿನ್ನಯ ಕಳ್ಳನ ಕಥೆಯನು;
ಮೆಲ್ಲನೆ ಹಳ್ಳಿಯ ನೀ ಸಾರಿ,
ಮುಳ್ಳಿನ ಸೌತೆಯ ಕೋಳಿಗಳೆಲ್ಲವ
ಕೊಲ್ಲುತ ಸವಿಯುವೆ; ಜಂಬುಕನೆ!
ಹಿಂದಕೆ ಕಾಗೆಯ ಚಂದದೆ ಹೊಗಳುತ್ತ
ಪೊಂದಿದೆ ಮಾಂಸವ ಕಪಟದಲಿ.
ಗಾರ್ಡಭವೊಂದನು ಮದುವೆಗೆ ಎನ್ನುತ
ಸಿಂಹದೆ ಕೊಲ್ಲಿಸಿ ನೀ ತಿಂದೆ.

೪

೫

ನರಿ — ಸಿಗಿದಿಹ ಮರದೊಳು ಬಿಗಿದಿಹ ಗೂಟವ
ತೆಗೆದವನಾರದು? ಬಾಲವನು
ಹೊಗಿಸುತ್ತ ಎಡೆಯೊಳು ಬಗೆಬಗೆ ತೆರದೊಳು
ನಗೆಗೊಳಗಾದವನಾರಯ್ಯ?

೬

ಕೋತಿ — 'ನಾಳೆಗೆ' ಎನ್ನುತ ಹೆಣವನು ಭುಜಿಸದೆ
ಬಿಲ್ಲಿನ ನಾರನು ಜಗಿಯುತ್ತ
ನಿನ್ನಯ ಕುಲಜನು ಕ್ಷಣದೊಳು ಮಡಿದನು;
ತನ್ನಯ ಆಶೆಯು ಮಿತಿ ಮೀರೆ.

೭

ನರಿ — 'ಪಾಲನು ಮಾಡುವೆನೆ'ನ್ನುತ ತ್ರಾಸಿನ
ಕೋಲನು ಪಿಡಿಯುತ್ತ ನೀ ಬಂದು,
ಬೆಣ್ಣೆಯನೆಲ್ಲವ ಬೆಕ್ಕುಗಳಿಂದಲಿ
ವಂಚಿಸಿ ತಿಂದವ ನೀನಲ್ಲೆ?

೮

ಕೋತಿ — ಕಡಲನು ದಾಂಟುತ್ತ ಪೊಡವಿಜಿ ಸೀತೆಯ
ಬಿಡದೆಯೆ ಅರಸಿದ ಪನನಜನ—

ಕುಲದೊಳು ಜನಿಸಿದವರು ಎಲೆ! ಗುಡಿಯಲಿ
ನಿತ್ಯವು ಪೂಜೆಯಗೊಂಬವರು,

೯

ನರಿ— ಕಾಡೊಳು ಪೂರ್ವದಿ ಕೇಸರಿ ಮೃಗಗಳ
ನೋಡಿದ ಕ್ಷಣದೊಳು ತಾ ಪಿಡಿದು
ಆಡುತ ಭುಂಜಿಸಿ ದರ್ಪದಿ ಬದುಕಿರೆ,
ಕಾಡಿನ ಬಾವಿಗೆ ಕೆಡಹಿದನು.

೧೦

ಕೋತಿ—‘ಭಾರಿ ಕುತಂತ್ರವ ಬಲ್ಲೆನು’ ಎನ್ನುತ
ಬೇಟೆಯಗಾರನ ನಾಯಿಗಳ
ಮಧ್ಯದಿ ಸಿಲುಕಿದ ನರಿಯದು ಯಾವುದು?
ಬೇಗನೆ ದಯದೊಳು ಪೇಳುವೆಯು?

೧೧

ನರಿ— ನಿಂದೆಯ ಗೈವುದು ಅಂದವೆ? ವಾನರ!
ಮುಂದಕೆ ಗೆಳೆಯರು ನಾವಯ್ಯು?
ಇಂದಿನ ಜಗಳವ ಬಿಟ್ಟೆನು, ದಿಟವಿದು,
ಮುಂದಕೆ ಚಂದದಿ ನಾವಿರುವ!

೧೨

ನಾನೂ ನೀನೂ ನೆನೆಯುವ ಭೇದವು
ನಮ್ಮಯ ಪತನಕೆ ಕಾರಣವು,
ನಾನೂ ನೀನೂ ಭೇದವ ಬಿಡುತಲಿ
ಪ್ರೇಮದಿ ಬಾಳುವ ಕಾಲವಿದು.

೧೩

ಕುಲವದು ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆಯದು ವಂದನೆ
ಶೀಲವೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವು ಲೋಕದೊಳು.
ಮೇಲಿನ ಜಾತಿಯು ಕೀಳಿನ ಜಾತಿಯು
ಎಲ್ಲವು ವೃಥವು ಯೋಚಿಸಲು.

೧೪

ಉದ್ಯೋಗ.

ಪುರುಷಗೆ ವೃತ್ತಿಯೆ ವರ ಲಕ್ಷಣವೈ
ಶಿರದಲಿ ಇಟ್ಟು ಹ ತಿಲಕದೊಲು
ನಿರತವು ಸಲಿಲವು ಇರುತಿಹ ಸರಸಿಯು
ಮೆರೆವುದು ತಿರೆಯೊಳು ಫಲವಿಹುದು.

೧

ಪರಿಮಳವಿಲ್ಲದ ವರ ರೂಪಿನ ಸುಮೆ—
ವಿರೆ ಫಲವೇನೈ ಜಗದೊಳಗೆ?
ವರನಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಇರದೊಡೆ ತರುಣಿಗೆ
ಸುರಸುಂದರ ತನು ಫಲವೇನು?

೨

ತಿರುದುಣ್ಣಲು ಬೇಡಿರಿ ಬಾಲರೆ ಕಲಿ—
ಯಿರಿ ಬಲು ಸೊಗಸಿನ ಕೆಲಸವನು
ಸರುವರು ಮನ್ನಣೆ ಕರೆಯುತ ಕೊಡುವರಂ
ಧರೆಯೊಳು ಸುಖಜೀವನವಹುದು.

೩

ಬಾಡಿ ಬಿದ್ದ ಹೂ.

ಹಿಂದೆ ಗಿಡದ ತುದಿಯನೇಂ
ಗಂಧವನ್ನು ಧರೆಗೆ ಬೀಂ
ಉಗುವ ನಗೆಯ ಚೆಲುವ ತೋಂ
ಮಿಗುವ ತೋಷ ಪಡೆದೆನು.
ಎನ್ನೊಳಾಗ ಪ್ರೇಮವಿರಿಸಿ
ಎನ್ನ ನೆಲೆಯ ಠಾವನರಸಿ
ತುಂಬಿ ಹರವ ಮಧುವ ಹೀರಿ
ತುಂಬಿ ತೋಷಗೊಂಡಿತು.

೧

ಇಂದು ವಡನೆ ಬಂದು ನೋಡಿ
 ಗಂಧವನ್ನು ಮೂಸಿ ನೋಡಿ
 ನಂದದಿಂದ ಕೂಡಿ ಪಾಡಿ
 ಅಂದಿನಂದಕೋಲಿದಳು,
 ಬಾಡಿ ನೆಲಕೆ ಬಿದ್ದೆನೀಗ
 ನೋಡಲೆನ್ನ ಬಾರರೀಗ
 ಗಂಧವಿಲ್ಲ ಚಂದವಿಲ್ಲ
 ಕೋ- ವೆಂದು ಆಗಲಿ ಪ್ರೋದರು.

ಇಂದು ನಾನು ಮರುಗುವಾಗ
 ನೊಂದು ನೊಂದು ಸೋರಗುವಾಗ
 ಬಂದು ನಿಂದು ನೋಳ್ಪರಿಲ್ಲ
 ಬಂದ ದುಗುಡ ಕೇಳ್ವರೆ!
 ಅರಿತೆನೀಗ ಗಂಧವೊಂದೆ
 ಧರೆಯ ಮಾನ ಪಡೆವುದೆಂದೆ
 ಗಂಧವಿಲ್ಲದಿರಲು ಮುಂದೆ
 ನರಿ- ಕುಂದಿ ಬಾಳು ವ್ಯರ್ಥವು.

